

El constructor del primer rellotge de la Catedral de Vic

Joan de la Pedra (1380-1460 aprox.) ja era un artesà bregat, quan va venir a Vic, cridat pels síndics del consell municipal de la ciutat a oferir els seus serveis com a serraller i rellotger de prestigi. El cas és que en temps de Martí l'Humà (1396-1410) aquest traçut artesà ja trepitjava palau en condició de rellotger de confiança del darrer monarca de nissaga catalana. Precisament i segons fan constar en el seu treball Farrer i Xarrié (*) "Johanunço de la Roqua (així el denominen les cròniques) havia rebut aquells dies un particular encàrrec del rei Martí per tal que li reparés un rellotge de soneria que havia rebut del rei de Navarra. Amb aquesta carta de recomanació, de ben segur que era l'artesà més prestigiós del regne.

El prestigi del mestre rellotger : "*magiser orologiorum habitator ville Palamós*" havia arribat a la ciutat de Vic i la decisió de les dues partides civils més el Capítol Catedral signada el dia 2 de febrer de 1444, de cara a tenir un rellotge, no es faria esperar. El palamosí, amb aquest contracte es comprometia a construir "*un aralotge amb tota sa artelaga, contrapesos e forniment e altres coses mínimes del dit ralotge, ab lo qual es toquen les hores per si mateixes be e afinadament, lo qual se par de XXIII en XXIII hores*" i havia de ser proporcionat a la campana que ja servia. Tindria esfera, o sia "*una taula ho mostre la qual stiga a part de fora de dit cloquer a la part de sol ponent, en la qual be e afinadamen i sien designades e mostrades les hores del dia e la nit e discors d'aquelles de daltre part sia la figura de la luna, e conegut per la semblança de dita luna, discors de la luna reponga al creixer e eminuir de la luna sens alguna diferencia e varietat*" E daltre part sia el sol en la dita taula, que fassa lo discurs del sol"

Aquest rellotge que sonava les campanes horàries gracies a l'acció dels pesos permetia alliberar el campaner lligat a la responsabilitat permanent d'estar pendent dels tocs a mans totes les hores del dia. El contracte malgrat el que hem llegit que s'havia previst que instal·lès, "*el discors del sol*", la posició del sol estacional, a través d'una esfera mòbil que discorria en paral·lel al disc de la lluna, no es va dur a terme. Amb tot el rellotge de Vic, al contrari de molts rellotges de l'època, que únicament tocaven les campanes, ja tenia agulla horària i esfera pública que mirava a sol ponent.

El contracte –com ja hem avançat– es va firmar el 2 de febrer de 1444 per un import de 40 florins anuals. S'hauria de pagar, inicialment, en el transcurs de 7 anys temps en que el palamosí es comprometia a "parar-lo i mantenir-lo" ja que al rellotge nou i per la novetat del enginy (tota una revolució de l'automatisme) semblava que ningú s'hauria d'atrevir a fer-se'n càrrec. Finalment el mes de desembre de 1445, acabà l'encàrrec i demanà que se li avancés el pagament complert de la feina: fins als 280 florins que resultaven el total del treball. A l'Ajuntament li convenia avançar-li els diners ja que el pagament immediat li reportava un abaratiment del preu final. Joan de la Pedra cobrarà finalment per la feina de construir el rellotge amb l'esfera i agulla i la presentació de les fases llunars, un total de 203 florins, quedant el palamosí, lliure per anar-se'n de la ciutat reclamat, segurament per altres feines.

Cal tenir en compte que el rellotge de la catedral de Vic, va ser tercer que s'instal·la en una Catedral en tot el regne d'Aragó (després dels campanars de les catedrals de València i Lleida) Emperò a Barcelona consta un rellotge autònom a partir de 1401, construït per Bernat Desplà, només que de vida efímera ja que a la seva mort (1409) ja ens diu la crònica que es tornen sonar les hores a mans. Fins el de 1490 no es pot parlar d'un rellotge eficient que estalviï als sonadors de la Catedral de Barcelona, els tocs

manuals. Aquest serà a càrrec de Jaume Ferrer, el mateix que havia vingut a Vic, l'any 1483, a fer una reparació a causa d'una "*avaría adop i afinament del relotge*", cobrant 8 lliures pel seu salari". Vic – tal com hem dit- va ser una de les ciutats pioneres en tenir un rellotge de mecanisme autònom essent Joan de la Pedra, un dels primers rellotgers que tenim notícia de tot Catalunya. L'enginy procedent de la mar blava, havia arribat terra endins.

Miquel S. Cañellas

(publicat a *El 9 NOU* 1 de juny de 2018)

*(Fonts : Josep Gudiol – De rellotges i rellotgers catalans – Vic 1918)
Judit Casals -Les campanes i el rellotge de la Catedral de Vic (AUSA-1995)
Xarrié – Ferrer - El Rellotge Català (efados; Barna. 2008)